

**No: 823 – Menş e Adı**

**ÇATAK CEVİZİ**

Tescil Ettiren

**VAN İL TARIM VE ORMAN MÜDÜRLÜĞÜ**

Bu coğrafi işaret, 6769 sayılı Sınai Mülkiyet Kanunu kapsamında 21.09.2020 tarihinden itibaren korunmak üzere 06.08.2021 tarihinde tescil edilmiştir.

|                                |                                                                                                                                                                                                                                                   |
|--------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| <b>Tescil No</b>               | : 823                                                                                                                                                                                                                                             |
| <b>Tescil Tarihi</b>           | : 06.08.2021                                                                                                                                                                                                                                      |
| <b>Başvuru No</b>              | : C2020/308                                                                                                                                                                                                                                       |
| <b>Başvuru Tarihi</b>          | : 21.09.2020                                                                                                                                                                                                                                      |
| <b>Coğrafi İşaretin Adı</b>    | : Çatak Cevizi                                                                                                                                                                                                                                    |
| <b>Ürün / Ürün Grubu</b>       | : Ceviz / İşlenmiş ve işlenmemiş meyve ve sebzeler ile mantarlar                                                                                                                                                                                  |
| <b>Coğrafi İşaretin Türü</b>   | : Menşe adı                                                                                                                                                                                                                                       |
| <b>Tescil Ettiren</b>          | : Van İl Tarım ve Orman Müdürlüğü                                                                                                                                                                                                                 |
| <b>Tescil Ettirenin Adresi</b> | : Abdurrahman Gazi Mah. İskele Cad. Çalı Durağı Tuşba VAN                                                                                                                                                                                         |
| <b>Coğrafi Sınırı</b>          | : Van ili Çatak ilçesi                                                                                                                                                                                                                            |
| <b>Kullanım Biçimi</b>         | : Çatak Cevizi ibaresi ve menşe adı amblemi ürünün kendisi veya ambalajı üzerinde yer alır. Ürünün kendisi veya ambalajı üzerinde kullanılmadığında, Çatak Cevizi ibaresi ve menşe adı amblemi, işletmede kolayca görülecek şekilde bulundurulur. |

### Ürünün Tanımı ve Ayırt Edici Özellikleri:

Latince Çatak Cevizi, Latince tür ismi *Juglans regia* L. olan ve belirtilen coğrafi sınırdaki yetiştirilen sert kabuklu bir meyvedir. Çatak Cevizi, genellikle tohumdan doğal olarak yetişen ağaç popülasyonları şeklinde, genel özellikleri bakımından birbirine yakın birçok genotipten oluşur.

Çatak Cevizi, hasat edildikten sonra kurutularak ceviz içi ya da kabuklu ceviz şeklinde tüketiciye sunulur.

Çatak ilçesinin coğrafi konumu, 1500 metrenin üzerinde rakımı ve etrafının dağlarla çevrili olması ile bulunduğu bölgede mikro klima iklim özellikleri ortaya çıkar. İlçe kış aylarında yağın yoğun kar yağışları ile beslenen dağlardan akan dereler ve Botan Çayı ile tarımsal sulama yönünden avantajlıdır. Bu yüzden genellikle ek sulamaya ihtiyaç duyulmadan ceviz yetiştiriciliği yapılır. Böylelikle doğal yetişme alanı bulan Çatak Cevizinin, ilçede yetiştirilmesi oldukça yaygınlaşmış olup belirtilen coğrafi sınır ile ün bağı bulunur.

Çatak Cevizinin bazı fiziksel ve kimyasal özellikleri aşağıda Tablo.1’de verilmiştir:

|                               |                              |
|-------------------------------|------------------------------|
| Kabuk Rengi                   | Gri ve kahverengi tonlarında |
| Kabuk Pürüzlülüğü             | Düz / orta pürüzlü           |
| Meyve Ağırlığı (g)            | 8-14                         |
| Ceviz İçi Randımanı % (en az) | 35                           |
| Kabuk Kalınlığı (mm)          | 1-2                          |
| Meyvenin Kabuktan Ayrılması   | Kolay / orta düzeyde         |
| Meyve Şekli                   | Genel itibarıyla yuvarlak    |
| Protein % (en az)             | 13                           |
| Yağ % (en az)                 | 60                           |

**Tablo.1- Çatak Cevizinin Bazı Fiziksel ve Kimyasal Özellikleri**

Çatak ilçesinde tipik karasal iklim hüküm sürmesine rağmen özellikle cevizin iç olgunlaşma dönemi olan ağustos ayı sonu ile eylül ayında yüksek sıcaklık değerlerinin olmaması meyve gelişiminde Çatak Cevizinin yukarıda verilen ürün özelliklerinin ortaya çıkmasını sağlar.

Çatak Cevizinin, karakteristik renk, tat, meyve iç randımanı ve yağ oranı gibi ürün özellikleri temelde bölgenin coğrafi konumu, nemli toprak yapısı, karasal iklimi ve bu cevizin üretim metodu ile ilgili ortaya çıkan özelliklerdir. Ayrıca ceviz içinin renk olarak beyaz ve açık sarı başta olmak üzere sarı renk ve tonlarında olması, ceviz içi kısmının kabuktan kolay ayrılması ve kabuk pürüzlülüğünün düz ve orta sınıfta yer alması bu ürünün diğer karakteristik özellikleridir.

### Üretim Metodu:

#### Çatak Cevizi Yetiştiriciliği ve Üretim Aşamaları

**Bahçe Tesisi:** Genellikle tohumdan doğal olarak yetişen ağaç popülasyonları şeklinde yetiştirilir. Kapama meyve bahçeleri şeklinde yetiştiricilik genellikle yapılmamakla beraber daha çok bahçe kenarlarında sınır bitkisi

olarak yetiştirilir. Belirtilen coğrafi sınırdaki doğal olarak yetişen ceviz popülasyonunun yanı sıra çiftçiler tarafından, yine ilçe'deki nitelikli ağaçlardan alınan üretim materyallerinin ceviz çöğürleri üzerine asılarak Çatak Cevizinin çoğaltılması yapılır. Çatak Cevizi geniş taç yapısına sahip olduğundan üreticilere 10x10 m veya 10x8 m aralıklar ile dikilmesi tavsiye edilir. Dikimde tozlayıcı çeşit kullanılmasına dikkat edilmelidir. Fidan dikimi sonbaharda yaprak dökümüyle başlayıp ilkbaharda ağaçlara su yürüyünceye kadar ki dönemde yapılabilir. Bölgede genellikle kışların soğuk geçmesi nedeni ile ilkbahar dikimi tercih edilir. Bahçe kurulacak yerin gerekli toprak analizleri yapıldıktan sonra gübreleme yapılması, drenaj kanallarının açılması ve fidan çukurlarının en az 60 cm kazılması uygun olur.

**Toprak ve İklim İstekleri:** Çatak Cevizi, toprak isteği olarak derin, iyi drenajlı olan, tınlı, siltli, kumlu-tınlı, organik maddece zengin topraklarda iyi gelişim gösterir. Toprak için ideal pH aralığı 5,5-7,5'dir. Bu nedenle Çatak ilçesinin iklim ve toprak özellikleri ceviz yetiştiriciliği için uygundur. Toprak ve iklim koşullarına iyi uyum sağlamış ceviz popülasyonları ilçe'de doğal olarak yetiştirilir. Çatak Cevizi, kazık kök yapısına sahip olup protogyny çiçek yapısındadır. Cevizlerde tozlanma rüzgâr yardımıyla gerçekleşir. Çiçeklenme zamanı takriben nisan ayı olup meyvelerin olgunlaşması ve hasat zamanı yaklaşık olarak eylül ayı ortasından ekim ayı sonuna kadardır. Ağaç gelişimi orta ve kuvvetlidir. Yaprak dökümü ise kasım ayı içerisinde gerçekleşir.

Ceviz ağaçları kış aylarında -25°C'ye kadarki düşük sıcaklıklara dayanabilir. Özellikle meyve gelişim döneminde aşırı sıcaklara karşı hassastır. Hızlı meyve gelişiminin olduğu dönemler ile hasat zamanı oluşan aşırı sıcaklıklar cevizde iç kararmalarına neden olabilir. Çiçeklenme döneminde oluşan aşırı sıcaklıklar ağaçların strese girmesine ve dişi çiçeğin olumsuz olarak etkilenmesine neden olur. Ani olarak gerçekleşen düşük ve yüksek sıcaklıklar Çatak Cevizi yetiştiriciliğini olumsuz etkiler. Çatak Cevizinde iklim ve yetiştiriciliğe göre değişmekle birlikte genellikle bitkinin soğuklama ihtiyacı 1200- 1500 saat arasında değişir. Düzenli bir ürün elde etmek için cevizlerde soğuklama ihtiyacının karşılanması istenir.

**Budama:** Budamada terbiye sistemi olarak değişik doruk dallı terbiye sistemi uygulanması tavsiye edilir. Bu sisteme göre yüksek düzgün bir gövde üzerinde sarmal olarak dizilen ve aralarında genellikle 25-50 cm mesafe olan 4-5 ana dallı iskelet oluşturulmuş ceviz ağacı şekli istenir. Budama, genellikle hasar görmüş, kurumuş veya iç içe girmiş dalların alınmasıyla şeklinde yapılır.

**Gübreleme ve Sulama:** Gübreleme, kışın ağaç diplerinin çapalanarak ahır / çiftlik gübresinin kullanılması şeklinde yapılır. Derin kök sistemine sahip ceviz ağaçlarında çok fazlama sulama yapılmaz. Ancak dikimden itibaren sulamanın yapılması, öğle vakitlerinde yapılacak sulamadan kaçınılması, ağacın yaşına göre sulama yapılması ve iklim koşullarının dikkate alınması önem arz eder.

**Hasat:** Hasat zamanı, iç ceviz kısmının olgunlaşma belirtisi olan iç zarın (meyveyi ayırıcı zarın) kahverengiye dönüşmeye başladığı dönemdedir. Bu dönem yaklaşık olarak eylül ayı ortasından ekim ayı sonuna kadarki zaman aralığıdır. Üründe kalite kayıplarını önlemek adına hasat geciktirilmeden yapılmalıdır. Hasat için ağaçta meyvenin yeşil kabuğunun çatladığı ve meyvenin yaklaşık % 80'lik kısmının silkelmesi ile indirmenin mümkün olduğu dönem seçilir. Çoğunlukla cevizde yeşil kabuk, iç cevizden daha geç olgunlaşır. Hasadın iç ceviz olgunluk zamanında yapılması, bu dönemde iç cevizin açık renkli olması nedeniyle iç cevizi ticari olarak daha değerli kılar. Genellikle sırık kullanılarak hasat işlemi yapılır. Hasat edilen meyveler en kısa sürede elle veya makine yardımıyla dış kabuğundan ayrılarak gıda ile temasa uygun sergilerde kurutulmaya bırakılır. Kabuklu cevizin kurutulmasında nem içeriği %8 altına geldiğinde kurutma işlemi tamamlanır.

**Depolama ve Muhafaza Koşulları:** Kurutulan Çatak Cevizi, kabuklu ceviz ya da ceviz içi olarak gıda ile temasa uygun ambalajlarda ya da dökme olarak ilgili mevzuata uygun etiket bilgileri ile son tüketiciye arz edilir. Ürün; serin, kuru, temiz ve kokulardan arı ortamlarda / depolarda muhafaza edilir.

#### **Denetleme:**

Denetimler; Van İl Tarım ve Orman Müdürlüğü koordinatörlüğünde; Van İl Tarım ve Orman Müdürlüğü, Çatak İlçe Tarım ve Orman Müdürlüğü ile Çatak Ziraat Odasından birer üyenin katılımıyla en az 3 kişiden oluşan denetim merci tarafından gerçekleştirilir.

Denetim yılda en az bir kere yapılır. Şikâyet üzerine veya gerekli görülen hallerde ayrıca denetim yapılabilir. Yapılan denetimler, 6769 sayılı Sınai Mülkiyet Kanunu uyarınca raporlanarak her yıl düzenli olarak Van İl Tarım ve Orman Müdürlüğü tarafından Türk Patent ve Marka Kurumuna sunulur.

Denetim mercii, Çatak Cevizi coğrafi işareti kullanım biçiminin uygunluğunu, ürünün hasadı, depolama ve muhafaza koşulları ile “Üretim Metodu” bölümünde belirtilen hususlara uygun üretim yapıp yapılmadığını denetler. Denetim sırasında tespit edilen uygunsuzluklar ile alınması gerekli tedbirler denetlenen ilgili kişi, kurum veya kuruluşa bildirilir.

Denetim mercii, kamu kuruluşlarından veya özel kuruluşlardan veya bunlarda görevli uzman gerçek veya tüzel kişilerden denetimin gerçekleştirilmesi sırasında faydalanabilir veya hizmet satın alabilir. Tescil ettiren, hakların korunmasında hukuki süreçleri yürütür.